

10 лет Союзу поляков на КМВ. (воспоминания председателя) 1. Как начиналось?

Идея создания польского общества принадлежит пани Зофьи Лемпицкой. Она уроженка Польши очень тосковала по своей Родине, хотя уже многие годы прожила в России. Я знал, что такие общества созданы уже в Москве и Ростове.

Она принесла мне устав "Дома польского" из Москвы и показала письмо Пётра Романова от 12.04.91г. с пожеланиями удачи в организации польского общества. Сказала мне: я не знаю как это сделать, но во всём тебе помогу. Я задавал себе вопрос: как собрать поляков? Чувствовал, что они живут на Кавминводах. Свидетельство этому было здание католического костёла с надписью на польском языке: "Славьте Бога все народы", на пятигорском кладбище находились могилы с польскими фамилиями. Ведь должны жить потомки этих людей.

Я решил написать письмо в редакцию "Кавказской здравницы" с предложением откликнуться. Моё письмо было напечатано 28.09.91г. В ответ получил около 10 писем. Особенно потрясло меня письмо пана Эдварда Мотака. Он писал, что его отца Казимежа Мотака расстреляли в 1938 году. Пан Эдвард - подпоручик войска польского и подполковник советской армии сохранил в сердце любовь к Родине своего отца и мечтает о возрождении польской диаспоры в Пятигорске. Я всем ответил и предложил встретиться 9 ноября 1991г. в ресторане гостиницы "Интурист" в Пятигорске. На встречу пришло 15 человек. Повестка собрания включала: об организации национального культурного общества "Союз поляков" и принятие Устава общества. Проект Устава был разработан на основе устава московской организации. Все приняли наши предложения с большим

воодушевлением. Решили организовать общество, принять Устав общества и поручить Суперсону Эугениушу, Лемпицкой Зофьи и Мотаку Эдварду вести дела по регистрации общества.

Количество заявлений постоянно росло. Наконец наше общество было зарегистрировано 19 декабря 1991г., регистрационный номер 49. Основными целями общественного объединения определено: сохранение и развитие связей с исторической родиной, создание условий для более активного участия граждан польского происхождения в общественно-политической, социально-экономической и культурной жизни общества, создание и поддержка польской языковой среды, развитие различных форм обучения польскому языку, поддержка самодеятельного творчества, выявление, сохранение и популяризация памятников польской истории и культуры, ознакомление зарубежной общественности с жизнью поляков в России.

После концерта. Фотография на память с учителем С. Лемпицкой и председателем Суперсоном Э. (ноябрь 2000г)

2. Создание католического прихода в Пятигорске.

Зимой 1991 г. к нам обратился католический священник ксёндз Богдан Севериник. Первая встреча была

организована на квартире у пани Хелены Хомутовой. Было нас человек 5. Среди них: Зофья Лемпицка, Хелена Хомутова, Эугениуш Суперсон. Решили организовать католический приход Преображения Господня. Учредительное собрание было назначено на 15 декабря 1991г. На собрании присутствовало 24 человека. Был принят Устав прихода, выбрали старосту прихода. Ей стала всеми уважаема пани Зофья Лемпицка. Она занялась регистрацией прихода в доме правосудия в Ставрополе. Приход был зарегистрирован 17 января 1992г. Первое богослужение в здании костёла состоялось 12 января 1992года в 12 часов. Разрешение было получено, как не странно, по хадатайству жителя Ставрополя, а уроженца Варшавы, поэта Яна Бернарда.

3. Первый год.

После большой организационной работы по созданию общества, на общем собрании 12.01.92г. было принято открыть курсы польского языка. Решили детей собирать в школе-гимназии №4 в Пятигорске. Занятия вела пани Хелена Хомутова. Взрослые и те дети которым неудобно заниматься в гимназии стали собираться на уроки польского языка в Детской художественной школе. Занятия вёл Эугениуш Суперсон.

На 30 мая 1992г. был назначен Учредительный съезд Конгресса поляков в России. Делегатами в Москву были посланы: Зофья Лемпицка, Людмила Будник, Эдвард Мотак, Эугениуш Суперсон. Наша организация стала, совместно с "Домом польским" в Москве соучредителем Конгресса поляков в России. Другие организации уже вступали позже.

Наша молодая организация удостоилась ещё большой чести. Председатель Союза поляков на КМВ был избран делегатом Первого всемирного съезда полонии, который состоялся с 19 по 23 августа 1992г. в Кракове. А в июле 1992г. впервые наши дети уехали в Польшу на отдых. Семеро детей сопровождала Виктория Зуевская. Вспоминаю об этом с трепетом потому, что всё это было впервые.

Этим же летом ещё 9 человек ездило в полонничество в Ченстохов, а пан Эдвард Мотак участвовал во Всемирном съезде поляков- участников войны. К нам с визитом 23 июля приезжал архиепископ Тадеуш Кондрусевич. А осенью этого же года к нам приехал наш священник ксёндз Марек Мацевич.

Большое впечатление на всех оставило празднование Дня независимости. Был организован праздничный концерт, выставка картин наших художников, оформлен стенд о поляках в Пятигорске.

Год 1992 мы завершали с душевным подъёмом. У нас были учебники для курсов польского языка, аудиокассеты, радио-магнитофон, пишущая машинка. Мы были счастливы. За один год работы добились так многого.

4. Прошло 10 лет.

Сейчас нас более 130 человек. У нас танцевальный и музыкальный коллективы, библиотека, аудио и видеотека, прекрасные помещения в подвале костёла с учебным классом и сценой. Мы можем смотреть польское телевидение через спутник, репетировать польские песни и танцы. Мы счастливы, мы живём польским духом.

Эугениуш Суперсон

Медовые водопады.

Экскурсия на природу каждое лето.

За 10 лет нашего существования, мы уже привыкли к тому, что в начале лета наше общество поляков выезжает на пикник на озеро в Иноземцево.

В 2001 году тоже стал вопрос, куда ехать- опять озеро?

- Нет,- сказала наша пани Зофья,- в этом году мы поедем на Медовые водопады.
- Это где?- спросил я.
- Это совсем недалеко от Кисловодска,- ответила пани Зофья,- это в 8 километрах вверх по течению реки Аликоновка. И она объяснила, как туда добраться. Мы все с удовлетворением согласились.

Медовые
водопады:
Оли
Косташ
и лошадь

- Едем на Медовые водопады !-
Почти хором вскрикнули
присутствующие.

Для этой цели мы наняли большой автобус и вскоре из его окон любовались красотами кавминводских пейзажей, пробегающих мимо окон автобуса.

В пути нам рассказывали о водопадах, давая короткую справку об этом районе. Всё было очень интересно. Мы слушали рассказ и наше любопытство разгорялось всё больше и больше. Нам казалось, нам казалось, что там мы увидим до сих пор невиданные красоты.

Каждый мысленно торопил время, а оно вопреки тянулось очень медленно. Но, как говорится :” дорогу осилит идущий”. И вот, наконец, мы въехали в урочище, где находятся водопады.

То, что мы там увидели описать трудно... Вот и поляна, которую мы облюбовали. Длина её 50 метров, ширина 30 (примерно). Очень хорошо. Здесь мы и разбили наш биваук.

Не стану описывать подробно, как мы там провели время, скажу только, что время летело очень быстро, нам его не хватало. Но то, что на свежем воздухе в окружении таких красот аппетит волчий, рассказывать не надо- это знает каждый.

А какие развлечения мы устроили- это да! Катание на лошадях, перетягивание каната: мужчины на женщин. Кто кого? Победили женщины.

Дети с удовольствием отвечали на вопросы викторины, за что получали прекрасные призы.

День пришёл как час. Жаль только что в конце пошёл небольшой дождь. Но настроения он нам уже не испортил, так-как мы всёравно собирались домой.

Леонард Борковский

Встреча с поляками из Америки.

В июле 2001г в Пятигорске 20 дней гостили супруги из Нью-Йорка Халина и Эдмунд Осыско. Нам было очень интересно встретиться с ними, узнать о жизни поляков в Америке, тем более, что пан Эдмунд является председателем комиссии по образованию Конгресса Американской Полонии.

В Америке работает 140 субботних школ по обучению польскому языку. Супруги Осыско находились на лечении в санатории Тарханы по приглашению нашего общества. Посетили с нами Кисловодск, Медовые Водопады. Были у нас в Костёле. Пребывание им очень понравилось, что даже обещали рекомендовать посещать Кавказские Минеральные Воды ученикам польских школ в Америке. Мы будем рады гостям и послали им приглашение:

Dyrekcja Komisji Oświatowej
Kongresu Polonii Amerykańskiej
208 E. 30 Str
New York, NY 1016 USA

Zaproszenie.

Drodzy Rodacy zapraszamy Was serdecznie do odwiedzenia jednego z najciekawszych i najprzyjemniejszych regionów Rosji. Żyło tu i wciąż żyje wielu Polaków, których przodkowie walczyli o wolność Polski. Jednym z pięknych ośrodków Kaukazu jest miasto Piatigorsk. Istnieje tu polski kościół, polska szkoła, z której aż 8 absolwentów studiuje w Polsce.

Panstwo Osysko wśród Polonii

Uroki tej części Kaukazu poznali dr. Edmund Osysko z małżonką Haliną, którzy aż 20 dni spędzili w naszych uroczych miejscach. Z ich słów wiemy, że gotowi są odwiedzić nas jeszcze.

Zapraszamy do nas także młodą Polonię z Ameryki. Nasza młodzież będzie cieszyć się ze spotkania z Polakami ze Stanów Zjednoczonych Ameryki.

Zapewniamy Państwu nie tylko dużo słońca, dobrą i ciekawą turystykę (w tym wspinaczkę na Elbrus, najwyższy szczyt Europy), lecz także niskie ceny pobytu oraz całkowite bezpieczeństwo.

W drodze na Kaukaz można zatrzymać się w Moskwie, a chętni mogą pojechać na kilka dni do Soczi nad Morzem Czarnym.

Polacy na Kaukazie powitają Was jako część polskiej rodziny. Serdecznie zapraszamy i będziemy czekać na dobre wiadomości od dyrektorów polskich szkół.

*Z koleżeńskim pozdrowieniem,
mgr inż. Eugeniusz Superson*

Polska, której nigdy nie zapomnimy.

Reportaż z IX Forum mediów Polonijnych.

To naprawdę tak. Nigdy nie zapomnimy tej Polski, która witała nas, uczestników kolejnego IX Forum Mediów Polonijnych w Tarnowie, Łodzi i innych miastach. Nigdy nie zapomnimy Tarnowa, jego ratusza i katedry, życzliwość jego ludzi i władzy, życzliwości jego działaczy

kulturalnych, którzy na drugi dzień Forum prowadzili z nami swoje warsztaty. „Dolina ludzi spokojnych”-zbiór ciekawych wierszy krakowskiego poety Józefa Barana. Później już dostałem w prezencie jeszcze jeden zbiór poezji i fraszek Jana Sztautyngera „Piórka”. Z tymi właśnie zbiorami w walizce wróciłem do kraju. Teraz leżą na moim biurku, swoim ciepłem przypominając mi życzliwość i chęć do kontaktu ludzi, od których je dostałem.

Nigdy nie zapomnimy gościnności Kielec, gdzie w Pałacu Biskupów Krakowskich oglądaliśmy galerię sztuki- szóstą co do wielkości w całej Polsce. Najlepsze wśród tych zbiorów są portrety kobiet – wspaniałe osiemnastowieczne, klasyczne dziewiętnastowieczne i symboliczne dwudziestowieczne. Głęboka studnia w sali Pałacu – z taką można było wytrzymać jakiegokolwiek oblężenie, tak samo i Polska wytrzymała wszystko – zabory, okupację i w głębi swojej przechowywała kulturę, tradycję, religię. Z tradycjami spotkaliśmy na Forum bardzo często. Widzieliśmy inscenizację ślubów aż dwa razy – w Maurycjach i w Lipcach Reymontowskich. Ta ostatnia była inscenizacją opowieści Reymonta „Chłopi”. Gwiazda zespołu – pani Wiktoria Supek – tańczy i śpiewa w zespole w wieku 89 lat. Co, z resztą, nie jest jeszcze rekordem – jej starsza siostra tańczyła w wieku 90 lat, aż do śmierci. Może, takie jest w ogóle życie chłopskie i śmierć chłopska – U Maciejka Boryny – w polu u pani Supek w tańcu.

W Kielecach widzieliśmy tradycje nowe, raczej amerykańskie. Mam na myśli wystąpienie zespołu młodzieżowego „Dla Ciebie Panie”. Piosenki są raczej z amerykańskich kościołów murzyńskich, ale tańce ... Coś podobnego widziałem przed tym może tylko u Morysa Beżara.

Tradycje wojskowe widzieliśmy w Glinniku. Słychać je w nazwach pułków 25 Brygady Kawalerii Powietrznej. Na przykład – Pułk Ułanów Lubelskich. Współcześni ulani strzelają z karabinów maszynowych, biją łbami cegłę i częstują nas żołnierskimi potrawami. Siła jest ważnym czynnikiem. O tym jeszcze raz nas przekonał nas Salon Przemysłu Obronnego, ale przedstawiona tam była siła połączona z mądrością oszczędnych gospodarzy. Chodzi mi o to, że Polska w tej chwili nie liczy na

superwspółczesną, wyrafinowaną broń, lecz przeważnie modernizuje to, co odziedziczyła po upadku Paktu Warszawskiego, czyli broń radziecką.

W Skierniewicach oglądaliśmy owoce ziemi polskiej. Tyle może rodzić ta ziemia, uprawiana przez wolnych i pracowitych ludzi, a przecież gleba w Polsce nie jest najlepsza. Tradycje życia chłopskiego, nieco transformowane widzieliśmy w Sromowie, 10 km od Łowicza. Gościła nas tu rodzina Brzozowskich. Coż takiego może stworzyć chłop, kiedy jest wolnym człowiekiem i ma natchnienie? Muzeum wozów tej rodziny jest oczywiście nieco gorsze, niż zbiór w Łańcucie, który oglądaliśmy w zeszłym roku, ale rzeźby... Rzeźby w drewnie są wszędzie – nawet w ogrodzie na drzewach siedzą drewniane ptaki, a kompozycje figur, które się ruszają... a wyhaftowane przez kobiety żyrandole! Jaka jest utalentowana Polska! Tradycje, niestety, zobowiązują. W tym roku żegnała się z nami pani Alicja Grześkowiak – Marszałek Senatu RP. Powiedziała, że nie zostanie wybrana na kolejną kadencję. Szkoda nam wszystkim było, że Pani Grześkowiak odechodzi, ale rozumieliśmy, że demokracja nie daje prawa na dożywotne stanowisko.

Niestety po wyborach 23 września Pani Grześkowiak, która tyle zrobiła dla Polonii całego świata, musi odejść. No cóż...

W poniedziałek w Senacie żegnamy Forum. Widzimy symbole demokracji polskiej.

To, z czego jesteśmy dumni My, Polacy na całym świecie...

Aleksander Bogolubow

Поездка в Польшу.

Меня зовут Алиса, и живу я в России, в городе Пятигорске. Я хотела бы рассказать о том, как провела часть (и, заметим, одну из лучших!) своих летних каникул (прошедших, как я думаю, совсем небездарно).

В этом году я поехала в Польшу. Должна сказать, что я никогда не была за границей, поэтому мне было очень интересно. Я ехала вместе с группой. Всего нас было двенадцать человек (с руководителем). Дорога заняла три ночи (правда, с пересадкой в Москве). В Польшу нас встретил лодзь (а это хорошая примета!). Мы перевели часы и сели в автобус. Ещё немного терпения – и мы на месте. Нас привезли в деревню под названием Голотчина и разместили в школе.

И вот начались замечательные летние приключения! Мы ездили в замок в Чеханове. Ходили по башням, спускались в темницу, рассматривали

старинные пушки. Я нашла у крепостной стены маленький красный камушек в форме сердца. Наверное, это хорошо... А в музее романтизма, в Опиньгуре, были очень красивые картины и привезённые с битвы камни, до которых надо обязательно дотронуться и загадать желание. Удивительно, но моё желание действительно сбылось!

Совсем недалеко от нашей школы находились два музея: Анны Банковской и Свентоховского. Анна Банковская первая основала школу для девочек. Её дом, в котором проходили занятия, и стал музеем. Свентоховский же является основателем той школы-интерната, в которой мы жили.

Наши дети в Польше. В центре Мисс и Мистер лагеря

Ездили мы в музей святого Максимилиана. В честь которого даже построили костёл. Почему его признали святым? Когда немцы захватили Польшу, многие люди попали в плен, в том числе и священник Максимилиан. Он старался помогать тем, кто нуждался в поддержке. Однажды кто-то убежал, и тогда немцы, выстроив пленных, стали расстреливать каждого десятого. Один из несчастных стал молить о пощаде, и Максимилиан вызвался заменить его. Пленных бросили в камеру, где они должны были умереть от голода, но священник Максимилиан, молясь, прожил без еды 12 дней. Немцы были вынуждены его расстрелять. Таким образом, этот человек стал святым.

Нас возили в город Непокоянов где показывали музей пожарного дела, ещё мы были в Сохачёве, где смотрели музей железных дорог.

Мне очень понравился домик Шопена в Желязовой Воле. В самом доме два рояля; место, где родился композитор, отмечено большим букетом цветов. Когда гости выходят в сад, играет красивая музыка. В саду стоят специальные скамейки, сидя на которых, люди много лет назад слушали игру самого великого Мастера. А рядом с домом есть бассейн, и я, конечно, бросила туда монетку, чтобы вернуться.

Нам показали славянскую деревню такой, какой она могла быть много лет назад. Века крестьянского быта заботливо сохранены для будущих поколений.

Как видите, впечатлений было так много, что очень трудно остановиться на чём-то одном. Но кое-что меня просто потрясло! Это Панорама тысячелетия

в Непокалянове. Вся Польская история была показана нам при помощи огромных, искусно сделанных кукол. Сначала я даже немного испугалась, потому что мне показалось, что куклы сейчас заговорят со мной. И ещё - полная инсценировка знаменитой Грюнвальдской битвы! Я никогда не видела ничего подобного. Собрались люди из многих стран мира, чтобы принять участие или, хотя бы, не пропустить это грандиозное зрелище.

А ещё мы ходили в бассейны, купались, катались на лодках, танцевали на дискотеке и просто знакомились, смотрели, радовались, отдыхали... Мне очень запомнилось наше "Огниско". "Огниско" - это собрание хороших людей у костра, когда все поют песни и едят жареные сосиски... "Огниско" - это состояние, когда ты понимаешь, что ты и твои друзья - вы вместе и в этом ваша сила. За то время, что я была в лагере, у меня появилось много друзей и это то, что человек должен хранить и не упускать никогда. Это самое важное в жизни.

...ища Каспржец Мадем.

Parafia katolicka w Piatigorsku w XIX-XX w.

(Продолжение, начало в 20 номере)

W ten sposób dane z dokumentów, odnalezionych w aktach kościelnych Piatigorska, niewątpliwie, świadczą o tym, że na terenach Kaukazu Północnego Polacy wyznania katolickiego byli rozproszeni i brali czynny udział w życiu społecznym i religijnym. Byłoby jednak wielkim błędem stwierdzenie, że wiernymi parafii katolickiej w Piatigorsku byli sami Polacy. Parafianami, jak świadczą o tym zapisy metrykalne, byli ludzie różnych narodowości. Oprócz Polaków byli to Litwini, Ormianie, Niemcy, Włosi, Ukraińcy, Rosjanie, Białorusini, Węgrzy. Nawet potomek krymskich chanów sułtan Tochtamysz-Girej w styczniu 1865r. został ochrzczony przez księdza Ferdynanda Sienkiewicza, a w dwa dni później wziął ślub z Polką. Elżbietą Karuta w piatigorskim kościele. (10)

Nie sposób pominąć na łamach niniejszej pracy nazwisk księży katolickich, którzy swoją ofiarną pracą na rzecz rodaków podtrzymywali w nich ducha polskości, wierności Bogu, ojczyźnie i swemu językowi. W latach 50-ch XIX wieku był to ks. Ferdynand Sienkiewicz, kapelan wojsk okręgu kubńskiego; w drugiej połowie lat 60-ch - ksiądz, którego imienia nie znamy - znamy tylko nazwisko - Grodzki. Po nim na przełomie lat 60-ch i 70-ch pracował ksiądz Melchior Orłowski. W 70-ch latach, według danych ks. Marka Macewicza, obecnie-proboszcza parafii w Piatigorsku, księdzem w tym mieście był Wincenty Bielski. Źródła archiwalne podają jego imię nieco inaczej - Wikiency Bielecki albo Bielewski (11). Po nim byli Aleksander Kaminski, Franciszek Rozinski, Bolesław Andrzejkowicz i ksiądz, którego znamy jedynie nazwisko - Szewczyński (12).

Warto poświęcić kilka słów temu, skąd przyjeżdżali wtedy Polacy na Kaukaskie Wody Mineralne. Byli to ludzie z byłych kresów wschodnich

Przeczypospolitej - guberni mińskiej i wołyńskiej, z Litwy, przede wszystkim z gubernii kowieńskiej i wileńskiej oraz z ziem rdzennie polskich, wśród tych ostatnich było wiele rodzin z Lubelszczyzny, w tym kilka z Bilgoraju oraz z samego miasta Lublina, poza tym, byli Polacy z gubernii warszawskiej, łomżyńskiej, siedleckiej i radomskiej. Byli wśród wiernych i Polacy obcopoddani - obywatele Austro-Węgier i Prus (później - Niemiec).

Wiadomo, że na przełomie XIX-XX wieku w Imperium Rosyjskim nastąpił бурлиwy rozwój gospodarki. W związku z tym Kaukaz Północny dawał duże możliwości młodym ludziom, przede wszystkim ambitnym i wykształconym, szybkiego awansu i zrobienia kariery. W tym sensie Polacy nie byli wyjątkiem, a więc przybywali na Kaukaz; w tym na Kaukaskie Wody Mineralne, z gęsto zaludnionych terenów Królestwa Polskiego, gdzie możliwość awansu była o wiele mniejsza. Tego procesu nie przerwał początek XXw, kiedy parafią katolicką w Piatigorsku kierował na przełomie wieków Niemiec - A. Sztarg; a dalej księża polscy: Michalski, Jan Belman, Jan Gizycki, Rowicki, Ignacy Mickiewicz, Franciszek Rutkowski. Niestety, księża Michalski i Rowicki, tak samo jak poprzednio ks. Grodzki, nie pozostawili nam swego imienia. Wiadome są tylko ich inicjały: Ju. u ks. Michalskiego i P. u ks. Rowickiego. Przez cały czas istnienia piatigorskiej parafii katolickiej kwitło tam życie towarzyskie. Bardzo często zawierano mieszane małżeństwa, nawet między ludźmi nie tylko różnych narodowości, ale różnego wyznania. Na przykład 18 października 1849 roku zawarte zostało małżeństwo pomiędzy chorążym Pawłem Rozbickim i Krystyną Henriettą Szwartz, Niemką i luteranką (13).

O małżeństwie, zawartym 7 października 1872r warto wspomnieć, ponieważ o ich wspólnym grobie na starym cmentarzu w Piatigorsku autor niniejszego artykułu opowiadał już na łamach "Roty" (N 1/2(41/42) 2001r). Małżonkami wówczas zostali Władysław Kondratowicz i Emilia Dejbek. Prawdopodobnie oboje byli Polakami, chociaż panna młoda raczej miała pochodzenie niemieckie. Ślubu udzielił wspomniany już wyżej ks. Bielski.

Polaków zapraszano na śluby Niemców, albo Włochów i odwrotnie. Ciekawe jest, że na przełomie wieku najbardziej znanym i najchętniej zapraszanym świadkiem na ślubach w piatigorskiej parafii katolickiej był Ignacy Giedroyć. Niestety, nie udało się ustalić, czy był krewnym słynnego pamiętnikarza i poety Wincentego Gedeona Giedroyca, ale z całą pewnością można powiedzieć, że był wówczas "duszą towarzystwa", osobą godną zaufania.

Wir pierwszej wojny światowej przyniósł na Kaukaz Północny, w tym na Kaukaskie Wody Mineralne, wielką ilość uchodźców z terenów Królestwa. W sprawozdaniu Henryka Wysokińskiego, pełnomocnika Rady Zjazdów Polskich Organizacji Pomocy Ofiarom Wojny Królestwa Polskiego po objechaniu przez niego w kwietniu 1916r rejonu Kaukaskich Wód Mineralnych, kolonię polską w Piatigorsku i okolicach szacowano na około 800-1000 osób.

Wówczas działalność duszpasterską w mieście sprawował ks. Jan Roth, Niemiec, który wcześniej był proboszczem parafii w Jekaterinodarze (obecnie - Krasnodar). Jak świadczą o nim sprawozdania H. Wysokinskiego już wtedy dobrze znał język polski, a więc brał czynny udział w organizacji pomocy uchodźcom-Polakom. Po Rewolucji Październikowej, zakończeniu Pierwszej Wojny Światowej i odzyskaniu przez Rzeczpospolitą Polską niepodległości, zorganizowano ewakuację Polaków do Ojczyzny, ewakuacja została przeprowadzona przez władzę radziecką w latach 1921-22, kiedy na Kaukaskich Wodach Mineralnych funkcjonowała filia konsulatu RP w Groznm. Na czele tej placówki dyplomatycznej stanął Maciejowski, funkcję sekretarza pełnił Drobot, a następnie - Labuko.

W okresie radzieckim katolicka parafia w Piatigorsku funkcjonowała nadal, przy tym w jej życiu czynny udział nadal brali Polacy, którzy z różnego powodu nie wyjechali do ojczyzny, pozostając obywatelami Związku Radzieckiego. Funkcję proboszcza nadal pełnił ks. Jan Roth. Kres tej działalności położyły represje 1937-38r. Wtedy ks. Rotha, organistę Antoniego Dobrowolskiego i starostę parafii Antoniego Gatowskiego aresztowano, a później rozstrzelano. Są dane, że wyrok śmierci na księdzu wykonano 17 stycznia (już według nowego kalendarza) 1938 roku (15). Kościół zamknięto, budynek został upaństwowiony. W nim mieściły się: pracownia malarska, sala sportowa, magazyny. W archiwum Piatigorska zachował się ciekawy dokument z roku 1957, czyli po śmierci Stalina, w czasie "odwilży" chruszczewowskiej. Jest to prośba władzy miejskiej do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych o przekazanie budynku kościoła, w którym wówczas był magazyn, radzie miejskiej w celu zorganizowania tam domu kultury (16). Niestety, autorowi niniejszej pracy nie udało się odnaleźć odpowiedzi na to pismo.

Prawdopodobnie była ona negatywna, ponieważ, jak wynika z innych źródeł archiwalnych, decyzja o przekształceniu magazynu w salę Filharmonii na Kaukaskich Wodach Mineralnych została podjęta przez władzę miejską dopiero 28 lutego 1988r, czyli już w czasie tzw "perestrojki". Przy tym zdecydowano zrekonstruować, t.j. przywrócić pierwotny wygląd nie tylko kościołowi, ale i bulwarowi, i parkowi obok (17). Prace wykonano przez jedną z pierwszych w Piatigorsku, po wprowadzeniu nowej polityki, spółkę akcyjną, która nazywała się "Kooperatyw Restaurator". Praca została zakończona na początku lat 90-ch. W listopadzie 1991r w Piatigorsku zarejestrowano odrodzony Związek Polaków na Kaukaskich Wodach Mineralnych, a nieco później - 17 stycznia 1992r zarejestrowano odrodzoną parafię katolicką. Przez niedługi okres czasu proboszczem parafii był ks. Bohdan Sewerynik, potem działalność misyjną podjął ks. Marek Macewicz, który nadal jest proboszczem parafii. Jej działalność obejmuje, jak kiedyś, rozległe tereny - nie tylko obwodu stawropolskiego, w skład którego wchodzi obecnie Kaukaskie Wody Mineralne, ale i tereny niektórych republik autonomicznych Kaukazu Północnego. Ks. Marek Macewicz prowadził nawet mszę świętą w Groznm podczas pierwszej wojny rosyjsko-czeczeńskiej.

Kościół katolicki w Piatigorsku.(1844r.)

Wokół kościoła rozwija się działalność Związku Polaków na Kaukaskich Wodach Mineralnych, prezesem którego od czasu założenia jest Pan Eugeniusz Superson. Obecnie w pomieszczeniach kościoła funkcjonuje polska szkoła sobotnia, wydawany jest kwartalnik Związku Polaków "Polonia Kaukaska".

*Aleksander Bogolubow,
doktorant Instytutu historii UMCS*

Наши ницуют стихи:

Обращение.

О господи! Кто я перед Тобой?
Я недостойна быть Твоею пылью,
Но хочется слышать мне голос Твой,
Чтоб это было не во сне, а былью.
Ты - мой Отец, прекрасный, неземной.
Мне хочется руки Твоей прикоснуться.
О Господи! Люби меня такой,
Чтоб в смиренный час в раю могла
очнуться.
Мой Отче! Недостойна я любви,
Тебя я раню грешными делами,
Я позабыла о Твоей крови,
Что каждый раз сочтется под ногами.
О тех слезах, катящихся из глаз,
Что омывали наши прегрешения.
О Боже мой! Как ты страдал за нас!
За нас терпел все муки и мученья.
Вселюбящий Иисус! Прости меня,
Прости грехи мои, мои ошибки.
Позволь с Тобой встретить радость дня.
Позволь увидеть свет Твоей улыбки.
Отец небесный! Не предам Тебя!
На Твой алтарь Любви кладу я душу.
Тебе навеки отдаю себя.
И своего слова я не нарушу.

Людмила Соболева

DEKALOG POLONII

1. Nie zapominaj, że najwyższym dobrem jest Bóg i bez Niego nie zrozumiesz samego siebie i nie odnajdziesz sensu życia.
2. Nie zapieraj się imienia swojego narodu, ani jego historycznych doświadczeń, bo są to jego własne korzenie, jego mądrość, choćby gorzka, jego powód do dumy.
3. Pamiętaj o tym, że gdziekolwiek rzucą cię losy, zawsze masz prawo, aż po kres dni twoich, pozostać członkiem swej narodowej rodziny.
4. W najgorszych nawet okolicznościach, zmieniając środowisko, obywatelstwo, nie wypieraj się nigdy wiary i tradycji twych przodków, jeśli chcesz, by twoi nowi bracia i twoje dzieci nie wyparły się ciebie. Rodzino stań się tak, jak wielki Kościół, nauczycielem i matką.
5. Szanuj swój naród, pomnażaj jego dobre imię i nie dozwól, aby było nadużywane dla politycznych, nacjonalistycznych czy jakichkolwiek innych celów.
6. Nie dozwól, aby twoja rodzina, naród, był przez kogokolwiek okradany, łzony, niesłusznie oczerniany.
7. Nie wywyższaj siebie i swojego narodu ponad jego rzeczywiste zasługi i ponad narody inne; raczej pokaż innym to, co w twoim narodzie jest najlepsze.
8. Ucz się od innych narodów dobrego, ale nie powtarzaj ich błędów.
9. Pamiętaj, że mieć rodzinę-naród, jest to wielki przywilej wynikający z prawa człowieka, ale i nie zapominaj o tym, że Ojczyzna to wielki zbiorowy obowiązek.
10. Pamiętaj, że jesteś dzieckiem narodu, którego Matką i Królową jest Bogurodzica Maryja "dana jako pomoc ku obronie". Powtarzaj często modlitwę serc polskich: „Jestem przy Tobie, pamiętam, czuwam”.

Jan Paweł II

1. Не забывай, что наивысшим благом является Бог и без него не познаешь самого себя и не найдешь смысла жизни.
2. Не отрекайся ни от своего народа, ни его исторического опыта, потому что его подлинные корни. его мудрость, даже самая горькая, - есть повод для гордости.
3. Помни о том, что куда бы ни забросила тебя судьба, ты всегда имеешь право до конца дней своих оставаться членом своей национальной семьи.
4. Даже при самых трудных обстоятельствах, смене окружения, никогда не отрекайся от веры и традиций своих предков, если хочешь, чтобы твои новые друзья и твои дети не отреклись от тебя. Стань для семьи, как великий Костел, учителем и матерью.
5. Уважай свой народ, умножай его доброе имя и не допускай, чтобы им злоупотребляли в политических, националистических или каких-нибудь других целях.
6. Не позволяй, чтобы твоя семья, твой народ были кем-то обворованы, оклеветаны, незаслуженно очернены.
7. Не возвышай себя и свой народ даже за действительные заслуги над другими народами, показывай другим то лучшее, что есть в твоём народе.
8. Учись хорошему у других народов, но не повторяй их грехов.
9. Помни, что иметь семью-народ - есть великая привилегия, происходящая из прав человека, но не забывай о том, что Отчизна - это много обязанностей.
10. Помни, что ты являешься одним из детей народа, чьей Матерью и Королевой является Богородица Мария "данная в помощь к защите". Повторяй часто молитву сердец польских: "Стою перед Тобой, помню, бодрствую".

Иоан Павел II